GuyAI
מבית GOOL בגרויות

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: חורף, מועד נבצרים תשפ"ב, 2022
מספר השאלון: 011231
שם התלמיד/ה: _____

עברית: לשון

שאלון מותאם

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים.
ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.
פרק א – שם המספר – 20 נקודות
פרק ב – תחביר / פרק ג – מערכת הצורות – יש לבחור באחד הפרקים – 80 נקודות
סך הכול – 100 נקודות
ג. חומר עזר מותר בשימוש: דף עזר לנבחן (עמ' 11–12).
ד. הוראות מיוחדות: 1. יש לקרוא את המאמרים שבעמודים 4–10 ולענות על השאלות בגוף שאלון זה, לפי ההוראות.
2. הקפד על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.
שים לב: בסוף הבחינה מצורפים דפי טיוטה לשימושך. אין להוסיף דפים אחרים למחברת הבחינה.
ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

השאלות

פרק א: חובה – שם המספר

(20 נקודות)

(קרא את שלושת המאמרים שלפניך. השאלות בפרקי הלשון הן בזיקה למאמרים.)

ענה על שאלה 1.

1. (20 נקודות)

במשפטים שלפניך **הקף** את הצורה הנכונה של כל אחד משמות המספר המודגשים.

- מספר התלמידים הלומדים בבתי הספר הטכנולוגיים הוא **מאה ארבעים ותשע אלף / מאה ארבעים ותשעה אלף**.
- אחוז התלמידים הלומדים במגמה הטכנולוגית באוסטרייה הוא פי **שניים / שתיים** מבישראל.
- בתוכנית הלימודים של החינוך המקצועי בגרמניה יש **שישה עשר / שש עשרה** תחומי התמחות.
- כשישים **ושישה / ושש** אחוזים מן העובדים במשרה חלקית הם חסרי הכשרה מקצועית, על פי נתונים מתחילת המאה ה **עשרים ואחד / עשרים ואחת**.
- בשנת הלימודים תשע"ט, שהחלה ב **שני / שניים** בספטמבר, נוספו לבתי הספר מקצועות לימוד טכנולוגיים.
- הדיון על עתיד החינוך המקצועי מתקיים כבר יותר מ **שלוש / שלושה** עשורים.
- בכינוס "לשון ראשון" ה **אחד עשר / אחת עשרה** הציגו תלמידות את עבודות הגמר שכתבו בנושא הלשון העברית.
- נבחרת הכדורגל של ברזיל זכתה **חמש / חמישה** פעמים בגביע העולם בכדורגל.
- העיתונאים שנשלחו לסקר את האירוע התכנסו באולם מספר **עשרים ושבעה / עשרים ושבע**.

פרק ב: תחביר

(80 נקודות)

לפניך שני פרקים: פרק ב – תחביר ופרק ג – מערכת הצורות.

בחר **בפרק שלמדת:** פרק ב – תחביר או פרק ג – מערכת הצורות.

בפרק שבחרת ענה על השאלות לפי ההוראות.

ציין את שם הפרק שבחרת: _____

בפרק זה ענה על ארבע מן השאלות 2–6 (לכל שאלה – 20 נקודות).

שים לב: • בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

- תוכל להיעזר בדף העזר לנבחן (עמ' 11–12).

2. (20 נקודות)

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

א. לפניך משפט מורכב, ובו שתי פסוקיות. קרא אותו, וענה על הסעיפים שאחריו.

בתי ספר מקצועיים הם בתי ספר המתמחים בהקניית כישורים טכניים הנדרשים בשוק העבודה.

(1) סמן את המשפט שתחימת הפסוקיות בו נכונה.

- **בתי ספר מקצועיים הם בתי ספר המתמחים בהקניית כישורים טכניים הנדרשים בשוק העבודה.**
- **בתי ספר מקצועיים הם בתי ספר המתמחים בהקניית כישורים טכניים הנדרשים בשוק העבודה.**
- **[בתי ספר מקצועיים הם בתי ספר המתמחים בהקניית כישורים טכניים] [הנדרשים בשוק העבודה.]**
- **בתי ספר מקצועיים הם בתי ספר [המתמחים בהקניית כישורים טכניים [הנדרשים בשוק העבודה.]]**

(2) במשפט שתחימת הפסוקיות בו נכונה, כתוב מעל כל פסוקית את התפקיד התחבירי שלה.

ב. לפניך שני משפטים. קרא אותם, וענה על השאלה שאחריהם.

(1) **בתי הספר המקצועיים מכַוונים להשתלבות מיידית בשוק העבודה, ואילו בתי הספר העיוניים מכוונים למסלול של השכלה גבוהה.** _____

(2) **על פי הנתונים מן הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, התעשייה בישראל סובלת ממחסור חמור בהנדסאים, ברַתָּכים ובמסגרים.** _____

ציין ליד כל משפט את סוגו התחבירי.

ג. לפניך חמישה משפטים. קרא אותם, וענה על השאלה שאחריהם.

(1) **לעיתים קרובות הדיון בעניין בתי הספר המקצועיים מתמקד בהכנת התלמידים לאוניברסיטה ולא במימוש המרבי של יכולותיהם.**

(2) **רוב התלמידים הלומדים בבתי ספר מקצועיים יהיו זכאים לתעודת מקצוע בסיום לימודיהם.**

(3) **סטף ורטהיימר רוצה להקים מחדש את בתי הספר המקצועיים.**

(4) **נושא המאמר הוא בתי הספר המקצועיים.**

(5) **בשנות התשעים נסגרו רוב בתי הספר המקצועיים.**

בכל אחד מן המשפטים מודגש בקו הצירוף "בתי ספר מקצועיים".

כתוב מעל כל צירוף את התפקיד התחבירי שלו.

3. (20 נקודות)

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

לפניך שלושה משפטים, ובכל אחד מהם פסוקית שפותחת במילית "כי".

(1) **מנהלי בתי הספר המקצועיים טוענים כי הם יכולים לשנות את המצב.**

(2) **ניכר כי המתנגדים לבתי הספר המקצועיים אינם מיישמים עקרונות חינוכיים.**

(3) **המגמה הטכנולוגית בבית הספר הריאלי בחיפה גדלה כי הביקוש למקצועות הטכנולוגיים הולך וגדל.**

א. תחם בכל משפט את הפסוקית הפותחת במילית "כי" וציין מעליה את התפקיד התחבירי שלה.

ב. העתק ממשפטים **(1)–(3)** שני נשואים מורחבים.

_____

_____

4. (20 נקודות)

א. לפניך שני משפטים בעלי חלקים כוללים. קרא אותם, וענה על השאלות שאחריהם.

(1) **בבתי ספר מקצועיים תלמידים רבים יכולים לממש את יכולותיהם ואת כישוריהם המולדים.**

_____

(2) **בתי הספר המקצועיים ידועים בפוטנציאל שלהם לצמצום פערים או ליצירתם.** _____

- סמן את החלקים הכוללים במשפטים (1)–(2), וכתוב מעל כל חלק את התפקיד התחבירי שלו.
- ציין ליד כל משפט את הקשר הלוגי שבחלק הכולל שלו.

ב. לפניך שני משפטים, ובכל אחד מהם מילה המסומנת בקו. קרא את המשפטים, וענה על השאלה שאחריהם.

(1) **דור ההורים של היום מונע מילדיו חינוך מקצועי, כפי שעשו דורות רבים של הורים לפניו.**

(2) **פחחות, מכונאות, מסגרות, מזכירות ועיצוב אופנה נעשו מקצועות לכל דבר.**

כתוב מעל כל אחת מן המילים המסומנות בקו במשפטים את התפקיד התחבירי שלה.

5. (20 נקודות)

א. לפניך שלושה משפטים. כתוב אותם בקטע אחד לכיד. היעזר במילות הקישור המתאימות.

- **בתי הספר המקצועיים נסגרו.**
- **המשק נקלע למחסור חמור בעובדים מקצועיים.**
- **עובדים מקצועיים נדרשים בתחומים רבים, כמו טקסטיל, מלונאות ותעשייה.**

ב. לפניך משפט פשוט.

בשל סגירת בתי הספר המקצועיים תעשיינים מתקשים למצוא עובדים מוכשרים.

נתח את המשפט: ציין את התפקידים התחביריים של המילים בו.

6. (20 נקודות)

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

א. לפניך שלושה משפטים. קרא אותם, וענה על השאלות שאחריהם.

(1) **בתי ספר מקצועיים הוקמו לשם הקניית כישורים טכניים לתלמידים.** _____

(2) **הקמת בתי ספר מקצועיים גורמת להסללה של קבוצות אוכלוסייה מסוימות.** _____

(3) **על אף המחסור החמור בבעלי מקצועות טכניים לא מוקמים במדינת ישראל בתי ספר מקצועיים.**

_____

- ציין ליד כל משפט את הקֶשֶׁר הלוגי שבו.
- **הקף** בכל משפט את המילה או את המילים המבטאות את הקשר הלוגי שציינת.
- המר את משפט **(3)** במשפט מורכב שישמור על הקשר הלוגי שבמשפט.

_____

ב. לפניך שני משפטים, ובכל אחד מהם יש תמורה. קרא אותם, וענה על השאלות שאחריהם.

(1) **הקמת בתי ספר מקצועיים עלולה לגרום להסללה של קבוצות אוכלוסייה מסוימות למקצועות כמו שרברבות וטבחות.**

(2) **אם בתי הספר המקצועיים יקבלו ילדים רק משום שהם גרים באזורים מסוימים, ובמיוחד באזורי מצוקה, יגדלו הפערים בחברה.**

- מתח קו מתחת לתמורה בכל אחד מן המשפטים.
- בכל אחד מן המשפטים (1)–(2) ציין מעל המילה / המילים שהתמורה ממירה את התפקיד התחבירי שלה / שלהן.

פרק ג: מערכת הצורות

(80 נקודות)

בפרק זה ענה על ארבע מן השאלות 7–11 (לכל שאלה – 20 נקודות).

שים לב: • בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

- תוכל להיעזר בדף העזר לנבחן (עמ' 11–12).

---

7. (20 נקודות)

א. לפניך ארבעה משפטים. בכל משפט יש פועל מודגש (ובסוגריים אותו הפועל מנוקד).
ציין בטבלה את השורש ואת הבניין של כל אחד מן הפעלים.

הפועל	השורש	הבניין
טראומת ההסללה **הובילה** (הוֹבִילָה) את ורטהיימר להשיק את הפרויקט שלו.		
במקום שבני הנוער **ייפלטו** (יִפָּלְטוּ) לרחוב הם ישתלבו בשוק העבודה.		
התעשיינים **מתלוננים** (מִתְלוֹנְנִים) על מחסור באלפי עובדים.		
ההסללה ההפוכה בישראל **נהוגה** (נָהוּגָה) לא מעט שנים.		

ב. לפניך שני משפטים. קרא אותם, והשלם את הטבלה שאחריהם.

(1) התעשיינים מתלוננים על מחסור באלפי עובדים, ופתרון אינו **נִרְאֶה** באופק.

(2) אם משרד החינוך יפתח עוד בתי ספר מקצועיים, **נִרְאֶה** שינוי כבר בעשור הקרוב.

הפועל	שורש	בניין	זמן	גוף
נראה (משפט 1)				
נראה (משפט 2)				

8. (20 נקודות)

א. לפניך קטע שחסרים בו **פעלים**. קרא אותו, וכתוב בכל מקום ריק את הפועל המתאים על פי השורש שבסוגריים. אין צורך לנקד.

בשנים האחרונות _____ (צ-מ-צ-ם) מספרם של התלמידים הלומדים בבתי ספר מקצועיים בארץ, וכיום לומדים בהם כ־10,000 תלמידים בלבד.

מערכת החינוך המקצועית מעניקה הכשרה מקצועית לבני נוער בני 14–18, והיא _____ (י-ע-ד) בעיקר לתלמידים ש _____ (פ-ל-ט) ממערכת החינוך הרגילה או שמתקשים להשתלב בה.

תלמידי בתי ספר מקצועיים ה _____ (ע-נ-י-ן) בכך, זכאים להיבחן בבחינת בגרות, אולם בדיון ש _____ (ק-ו-ם) בכנסת בנושא בחינות הבגרות לתלמידי בתי הספר המקצועיים _____ (ט-ע-ן) כי משרד החינוך _____ (פ-ל-י/ה) אותם לרעה משום שאינו _____ (א-פ-ש-ר) להם לגשת לבחינות במועד החורף.

ב. לפניך קטע שחסרים בו **שמות עצם**. קרא אותו, וכתוב בכל מקום ריק את שם העצם המתאים על פי השורש הנתון בסוגריים. אין צורך לנקד.

זאב סטף ורטהיימר הוא תעשיין ישראלי, שזוכה ל _____ (י-ק-ר) מצד החברה והמדינה. הוא המייסד של בתי חרושת מצליחים ושל בתי ספר מקצועיים. את דרכו החל בבית מלאכה קטן לייצור סכינים ששכן ליד ביתו בנהרייה. בית המלאכה גדל ונעשה ל _____ (פ-ע-ל) מצליח מאוד.

בשנות השמונים יזם ורטהיימר את ה _____ (ק-ו-ם) של גוש תפן בגליל המערבי. באזור ה _____ (ע-ש-י/ה) בגוש תפן הוקם גן שמטרתו לפתח _____ (י-ז-ם) בתחום הייצור, והוא מתמקד בייצור המיועד ל _____ (י-צ-א). ב־1964 היה ורטהיימר שותף ב _____ (ב-נ-י/ה) של בית ספר שסיפק לתלמידיו _____ (כ-ש-ר) מקצועית.

בהיותו מנהל ערך סטף ורטהיימר ניסוי להפחתת נטל מס ההכנסה בקֶרב עובדיו. בכך הוא הוכיח כי הפחתת נטל המס מגדילה את ה _____ (פ-ו-ק) של העובדים.

(על פי הערך "סטף ורטהיימר" באתר **ויקיפדיה**)

9. (20 נקודות)

א. לפניך משפט, ובו מסומנות בקו שלוש מילים בצורת הבינוני.

תעשיינים מתקשים למצוא עובדים מוכשרים.

ציין בטבלה שלפניך את השורש ואת הבניין של כל אחת מן המילים המסומנות בקו והקף את חלק הדיבור של כל אחת מהן, על פי המשפט שבפתיח.

צורת הבינוני	שורש	בניין	הקף את חלק הדיבור הנכון
מתקשים (מִתְקַשִּׁים)			שם עצם / שם תואר / פועל
עובדים (עוֹבְדִים)			שם עצם / שם תואר / פועל
מוכשרים (מֻכְשָׁרִים)			שם עצם / שם תואר / פועל

ב. לפניך שלושה צירופים, ובהם מודגשים שמות פעולה.

ציין את הבניין של כל אחד משמות הפעולה המודגשים.

– **הסללה** (הַסְלָלָה) הפוכה _____

– **שדרוג** (שִׁדְרוּג) למילה "כסף" _____

– **סגידה** (סְגִידָה) לתעודת בגרות _____

10. (20 נקודות)

א. לפניך ארבעה משפטים, ובהם חמישה פעלים מודגשים.

קרא את המשפטים, וענה על הסעיפים (1)–(4) שאחריהם.

- בעתיד **מתוכננת** (מְתֻכְנֶנֶת) בניית בתי ספר מקצועיים ליד מפעלים.
- כל אחד ראוי **להשתכר** (לְהִשְׂתַּכֵּר) בכבוד.
- החשש שמא תלמידים מן הפריפריה **יוסללו** (יְסֻלְלוּ) לחינוך מקצועי היה **מוטעה** (מֻטְעֶה).
- ההסללה ההפוכה **נגרמה** (נִגְרְמָה) בשל סגידה בלתי מתפשרת לתעודת בגרות.

(1) **הקף** שני פעלים מאותו הבניין.

(2) ציין את הבניין המשותף לשני הפעלים שהקפת. _____

(3) ציין את השורש של הפעלים שלפניך.

- **מתוכננת** (מְתֻכְנֶנֶת) _____
- **להשתכר** (לְהִשְׂתַּכֵּר) _____
- **מוטעה** (מֻטְעֶה) _____

(4) כתוב את הפועל **להשתכר** בזמן עתיד, גוף מדבר (גוף ראשון, יחיד). _____

ב. לפניך שבעה משפטים, ובכל אחד מהם מודגשת מילה. מיין את המילים בטבלה שלפניך על פי השורש.

- יש תחומי לימוד ש**רצוי** (רָצוּי) להעמיק בהם.
- הטבות לבוגרי מסלולים מקצועיים **ימריצו** (יַמְרִיצוּ) תלמידים רבים יותר ללמוד במסלולים אלה.
- **רצינו** (רָצִינוּ) מאוד להצליח במיזם, ולכן השקענו בו שעות רבות של עבודה.
- גור הכלבים שאספנו לביתנו אינו מפסיק **להתרוצץ** (לְהִתְרוֹצֵץ).
- המנהלת החדשה היא בחורה **נמרצת** (נִמְרֶצֶת), וכבר הובילה את הצוות שלה להצלחות.
- תלמידים הלומדים על פי תוכניות ההבעה בעל פה **מרצים** (מַרְצִים) לבני כיתתם על מגוון נושאים.
- בשיעורי ההתעמלות המורה **מריצה** (מְרִיצָה) את תלמידיה סביב חצר בית הספר.

ר-צ-י/ה	ר-ו-ץ	מ-ר-ץ

11. (20 נקודות)

א. לפניך שלושה משפטים, ובהם שמות מודגשים. קרא אותם, וענה על השאלה שאחריהם.

– הפרויקט החדש של סטף ורטהיימר, הקמת מגמה **מקצועית** (מִקְצוֹעִית) בבתי ספר בארץ, נועד לפתור את בעיית ה**מחסור** (מַחְסוֹר) בכוח אדם.

– מעצבת הטקסטיל מתקשה למצוא תופרת מיומנת, וה**מלונאי** (מְלוֹנַאי) מתקשה למצוא עובד **איכותי** (אֵיכוּתִי).

– במערכת החינוך מעדיפים תעודת בגרות עיונית על **תעודה** (תְּעוּדָה) מקצועית.

בטבלה שלפניך מיין את השמות המודגשים על פי דרך התצורה שלהם.

שורש ומשקל	בסיס וצורן סופי

ב. לפניך שתי קבוצות של שמות.

בכל קבוצה **הקף** את השם היוצא דופן מבחינת הגזרה.

- מְלוּכָה, מְנוּחָה, מְשִׁימָה, מְרִיבָה
- תַּרְמִית, תַּלְמִיד, מִבְנֶה, מִפְנֶה

ג. לפניך שמות של שלושה כלי טיס.

דָאוֹן, אֲוִירוֹן, מָטוֹס

(1) הקף את השם היוצא דופן מבחינת דרך התצורה.

(2) מהי דרך התצורה של השם שהקפת? _____

(3) מהי דרך התצורה המשותפת לשאר המילים? _____

נספח 1 – מאמרים

מאמר 1

בתי ספר מקצועיים — הזדמנות גדולה או סכנה לחברה?

איתי מִזְרָחִי[1]

במדינת ישראל יש צורך מיידי בבתי ספר מקצועיים המכשירים תלמידים להיות בעלי מקצוע טכני, כגון שרברבים, הנדסאים, מפעילי מיכון מתקדם, נהגי אוטובוס, נגרים, מכונאי רכב ועוד. נתונים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה משנת 2013 מלמדים על מחסור חמור בבעלי מקצועות טכניים כאלה ואחרים.

תעשיינים כמו סטף ורטהיימר מדברים כבר שנים על המחיר הגבוה של התפרקות בתי הספר המקצועיים, שמספרם היה רב בישראל בעשורים הקודמים, וכיום הם נעשו נדירים. ורטהיימר אף יזם הקמת מגמות מקצועיות בבתי ספר ברחבי הארץ. לדעתו, הכשרת תלמידים למקצועות טכניים שבהם יש דרישה מיידית לכוח עבודה זמין תבטיח להם תעסוקה והכנסה קבועה.

בתי ספר מקצועיים הם בתי ספר המתמחים בהקניית כישורים טכניים. אנשים בעלי כישורים כאלה נדרשים בשוק העבודה. המטרה של בתי הספר האלה היא להכשיר תלמידי תיכון להשתלבות במקצועות הטכניים לעומת בתי ספר תיכוניים "רגילים", המכוונים לָרוב למסלול של השכלה גבוהה. לכאורה זה נשמע פשוט — הקמה של עוד בתי ספר מקצועיים תשרת את שוק העבודה ותועיל לחברה. אך כמו שקורה פעמים רבות בתחום החינוך, לכל עניין יש צד חיובי וצד שלילי: לבתי ספר מקצועיים יש פוטנציאל מדהים לצמצום פערים, אך יש להם גם פוטנציאל הרסני מאין כמוהו: אומנם התלמידים זוכים בהזדמנות ללמוד מקצוע, אך הם נתונים להסללה.[2]

בוושינגטון די־סי, המחוז בארצות הברית שבו עבדתי בתפקיד מנהל אגף המדיניות במשרד החינוך המקומי, נדרשנו לסוגיה של הרחבת החינוך המקצועי. בוושינגטון, כמו בישראל, שוק העבודה גדול, והוא פותח לבוגרי בתי ספר מקצועיים אפשרויות תעסוקה. נהג אוטובוס או רכבת תחתית בחברת התחבורה הציבורית יכול להשתכר כ־80,000 דולר בשנה, שכר מצוין של מעמד הביניים. שרברב יכול להרוויח אף יותר.

כמו בישראל, גם בוושינגטון יש קבוצה גדולה של בני נוער שמערכת החינוך "לימדה" אותם שהם אינם "מוצלחים" מפני שהישגיהם הנמוכים אינם מאפשרים את קבלתם לאוניברסיטה ללימודי רפואה או עריכת דין. מנהלי בתי הספר המקצועיים טוענים כי ביכולתם לשנות את המצב הזה, ולהציע לילדים שמערכת החינוך המסורתית אינה מתאימה להם, אפיקים אחרים שבאמצעותם הם יצליחו בחברה ויתרמו לה. יש כאן הזדמנות "להציל" בני נוער שמסגרת החינוך הרגילה אינה מתאימה להם, ובְּמָקוֹם שהם ייפלטו החוצה לרחוב, הם יוכלו להשתלב בשוק העבודה במקצועות כמו מכונאות רכב, מלונאות ושרברבות. אכן עובדה היא שלמקצועות מן הסוג הזה יש כיום דרישה רבה יותר מלמקצועות כמו עריכת דין.

יש לציין כי רוב התלמידים הלומדים בבתי ספר מקצועיים הם בני נוער מרקע קשה. רובם מתגוררים בשכונות שהמצב הכלכלי־חברתי בהן גרוע. כך הקמת בתי ספר מקצועיים בשכונות אלה יוצרת הסללה של קבוצות אוכלוסייה מסוימות למקצועות כמו שרברבות וטבחות, ואילו צעירים מאוכלוסיות אחרות "זוכים" להיות עורכי דין ורופאים. אומנם השרברב יוכל לחיות בכבוד, אך לעורך דין יש יכולת השתכרות גבוהה יותר. אם יכולת ההשתכרות הזאת היא מנת חלקה של קבוצה מסוימת בלבד באוכלוסייה, יש כאן אפליה.

אז כאמור, מצד אחד בתי הספר המקצועיים מעניקים הזדמנות של ממש לבני נוער שאינם "רוקדים על פי החליל" של מערכת החינוך הקיימת ומאפשרים להם לגלות את האמת: אם לא מתאים לך להוציא בגרות שתוביל אותך לפקולטה למשפטים באוניברסיטה, אתה עדיין יכול להצליח בחיים ולהשתכר בכבוד. בחירה בקריירה של שרברבות אינה צריכה להיחשב בחברה למקצוע נחות. אך מנגד, ה"בחירה" להיות שרברב צריכה להיות אפשרות אחת מכמה אפשרויות. אחרת אין בחירה אמיתית במקצוע, אלא בחירה של החברה בעבור התלמיד.

אם בתי הספר המקצועיים יקבלו תלמידים על פי אזור מגוריהם ולא על פי רצונם של התלמידים, הפערים בחברה יתרחבו. כדי להבטיח שהבחירה של התלמיד במסלול המקצועי תהיה בחירה חופשית, יש לפתוח מגמות מקצועיות בבתי הספר העיוניים במקום להקים בתי ספר מקצועיים. אם שני המסלולים יהיו פתוחים לכל תלמידי בית הספר ואם המנהלים והמורים יהיו אחראים להצלחתם של כל התלמידים בכל המסלולים, יש להניח שרכיב הבחירה יתממש.

דרך אחרת להבטיח זאת היא לוודא שהכוונתם של תלמידים לבתי ספר מקצועיים נעשית כדי למצות את יכולותיהם, ולא כדי להעלות את ממוצע הישגיהם של בתי הספר שפלטו אותם או כדי להעלות את שיעור הזכאים לבגרות בבתי ספר אלה.

לעיתים קרובות הדיון בנוגע לבתי הספר המקצועיים מתמקד במה שהם אינם צריכים לעשות: הם אינם צריכים להכין תלמידים לבגרות ואינם צריכים להכין אותם לאוניברסיטה. אך זו טעות! הדיון צריך להתמקד במה שבתי הספר המקצועיים צריכים לעשות: הם צריכים לעמוד באמות מידה מחמירות אף יותר מן הרגיל ולהשקיע משאבים רבים יותר בכל תלמיד. מי שרוצה לנהל בית ספר מקצועי, צריך לדעת שהוא מתחייב לפעול למען התלמידים ולהוביל אותם למימוש מרבי של יכולותיהם.

(1) איתי מְזָרֵב הוא יועץ בכיר למדיניות חינוך בארגון American Institutes for Research. כמו כן הוא היה מנהל אגף המדיניות במשרד החינוך של מחוז הבירה של ארצות הברית.

(2) הסללה — הפניה של תלמידים למסלול לימודים שהוחלט בעבורם מראש.

מעובד על פי מְזָרֵב, א' (2017). בתי ספר מקצועיים — הזדמנות גדולה או סכנה לחברה? **הגיע זמן חינוך**. אוחזר מ־edunow.org.il.

מאמר 2

סטף ורטהיימר ממציא מחדש את החינוך המקצועי

אורה קורן[3]

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

חשבתם שאתם "עושים טובה" לתלמידים כשאתם מרחיקים אותם מחינוך מקצועי־טכנולוגי? לכו תראו מה קורה בבית הספר הריאלי בחיפה. סטף ורטהיימר תרם כמיליון שקלים למימון ציוד מתקדם, ומשרד החינוך השקיע סכום דומה במבנים בפרויקט הדגל המשותף להם, שנועד לשבור את הדימוי השלילי של החינוך המקצועי.

הודות לפרויקט, המגמה הטכנולוגית בבית הספר הריאלי בחיפה בסימן התרחבות, והביקוש של מורים ותלמידים לכיתות ההכשרה המקצועית הולך וגובר. "זאת הציונות החדשה", אומר מרכז המגמה, עוזי רוזן, ומספר כי בשנה הראשונה לתפקידו נחל הפרויקט הצלחה יוצאת דופן. סיפור ההצלחה של המגמה הוביל לפתיחת מגמות דומות בבתי ספר יוקרתיים אחרים. כך משנים את התדמית של החינוך המקצועי, בלי להיכנע לדעות קדומות.

"עשו שִׁנְמוּךְ למילה 'תעשייה' ושִׁדְרוּג למילה 'כסף', ואני רוצה לשנות את זה", אומר ורטהיימר. טראומת ההסללה של יוצאי עדות המזרח הובילה את ורטהיימר להשיק את הפרויקט דווקא בבתי הספר היוקרתיים שבלב חיפה ותל אביב. לדבריו, הבעיה העיקרית בחינוך המקצועי־טכנולוגי היא שאין לו יוקרה. לכן נפתחה מגמה ניסיונית כזאת בבתי ספר יוקרתיים בפיקוח משרד החינוך. התלמידים שהציעו להם ללמוד במסלול הטכנולוגי הם תלמידים חזקים. במסלול זה הם לומדים מתמטיקה ברמה של 4–5 יחידות לימוד, מקצוע מדעי אחר וכן מקצועות טכנולוגיים ברמה של עשר יחידות לימוד.

בשנות התשעים נסגרו בישראל כמה מבתי הספר המקצועיים, מערכת החינוך החלה לקדש את תעודת הבגרות, ותלמידים חלשים נפלטו מן המערכת. בעקבות זאת נקלע המשק למחסור חמור בעובדים מקצועיים בכל התחומים. מעצבי טקסטיל מצליחים מתקשים למצוא תופרות ברמה גבוהה, מלונאים מתקשים למצוא עובדים איכותיים, ותעשיינים מתלוננים על מחסור באלפי עובדים שמיומנים בהפעלת מכונות.

טראומת ההסללה שאפיינה את המאה הקודמת והתדמית הגרועה של החינוך המקצועי גורמות להורים של היום לכוון את ילדיהם ללימודים עיוניים. ההורים יעשו זאת גם אם יש לילדיהם "ידי זהב", שיכולות להבטיח להם הצלחה מקצועית וכלכלית בעבודת כפיים מתקדמת, לדוגמה בתחום הרובוטיקה. תופעה זו שונה מן המגמה במדינות מפותחות אחרות, כמו גרמניה, שבה מקצועות טכנולוגיים נחשבים למכובדים מאוד.

בעתיד מתוכננים להיפתח בתי ספר מקצועיים ליד מפעלים, כדי שהתלמידים יוכלו ליישם את לימודי התֵאוריה בעבודה מעשית. כך הם ירכשו את הכלים החשובים להמשך דרכם המקצועית כבר בזמן הלימודים ויבטיחו את השתלבותם בעולם המקצועי בעתיד.

(3) אורה קורן היא כתבת לענייני תעשייה.

מעובד על פי קורן, א' (2015). סטף ורטהיימר ממציא מחדש את החינוך המקצועי; סטודנט לפילוסופיה מקבל פי 4 מהנדסאי. **TheMarker**. אוחזר מ־themarker.com.

מאמר 3

מתנגדי החינוך המקצועי יצרו הסללה חדשה

אירית תלמוד[4]

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

לאורך השנים התברר שתפיסת העולם של מתנגדי החינוך המקצועי אינה עומדת במבחן המציאות. החשש שמא תלמידים בני עדות המזרח מן הפריפריה יוסללו לחינוך המקצועי, וכבר כשהם בני 14 ייחרץ גורלם לעבוד בעבודת כפיים, היה מוטעה. ההסללה הזאת הוחלפה בהסללה מסוג אחר. במקום לתקן את המעוות ולוודא שתלמידים בבתי ספר מקצועיים מתקבלים על פי אמות מידה ענייניות, יצרה מדינת ישראל הסללה לאומית מסוג חדש — הסללה הפוכה.

ההסללה ההפוכה נהוגה בישראל לא מעט שנים, ולפיה יש לכפות על כלל התלמידים לימודים בבתי ספר עיוניים. הסללה זו נגרמה בשל סגידה בלתי מתפשרת לתעודת הבגרות הנכספת. אף על פי כן נתוני הזכאות לתעודת בגרות, שמתפרסמים בכל שנה, מראים שכמחצית מן התלמידים אינם מתאימים לחינוך העיוני, שהרי אין להם תעודת בגרות. אין מדובר בתלמידים טיפשים או חלשים, אלא בילדים שהכישורים שלהם, היכולות שלהם ותחומי העניין שלהם שונים משל חבריהם ללימודים. אלה ילדים שהמערכת אינה יודעת ואף אינה יכולה להעניק להם את הכלים המתאימים כדי שיסיימו את בית הספר התיכון בהצלחה.

מתנגדי החינוך המקצועי אינם נאבקים למען הילדים או למען הצלחתם של הילדים. עיקר מאבקם הוא בחינוך המקצועי. הם מגבים את תפיסת העולם שלהם באין־ספור תֵאוריות ומחקרים ומסבירים שלכולם אותן יכולות ואותם כישורים. אבל למען האמת הם טועים ופוגעים לא רק בחינוך המקצועי, אלא בעיקר בתלמידים שיכלו להצליח ולשגשג בחינוך המקצועי במקום להיכשל בחינוך העיוני.

ניכר כי מתנגדים אלה לא טרחו ליישם את מה שמלמדים בשיעורי המבוא של לימודי תואר ראשון בחינוך: אין תבנית שמתאימה לכלל האנשים. הילדים שונים זה מזה, לכן לכל אחד מתאים מסלול אחר של למידה.

אולם את מתנגדי החינוך המקצועי אין זה משכנע. הם מוסיפים ומסבירים מול כל מיקרופון פתוח כי חבל לבזבז שלוש או ארבע שנים במסגרת של חינוך מקצועי, שכן אפשר ללמוד בתוך כמה חודשים, בסיום לימודי התיכון, את מה שלומדים בבית הספר המקצועי במשך כל כך הרבה שנים. הגיע הזמן לנפץ את הטיעון הזה, שכן הוא מטעה ושגוי. חשיבות לימודי התיכון אינה נעוצה דווקא במקצועות הלימוד, אלא בכלים שירכוש התלמיד במהלך לימודיו ובחוויות שהוא יחווה בתקופה זו, שכן הן ילוו אותו כל חייו. עשרות אלפי תלמידי תיכון מסיימים את לימודיהם בהרגשת כישלון משום שהם אינם זכאים לתעודת בגרות. שלוש או ארבע שנים של לימודים בתיכון שמסתיימים בהרגשת כישלון מביאים לדימוי עצמי נמוך ולחוסר ביטחון. העיקר שהם למדו בתיכון עיוני ולא מקצועי.

אם באמת רוצים למנוע הסללה של תלמידים למערכת חינוך שתחרוץ את גורלם ועתידם, צריך למנוע מאותם תלמידים את חוויית הכישלון וצריך לפתוח לפניהם אפשרויות אחרות שמתאימות להם יותר, כמו מסגרת החינוך המקצועית שבה יוכלו לסיים כמנצחים.

(4) אירית תלמוד היא מנהלת בית ספר ובעלת תואר שני בפיתוח תוכניות לימודים.

מעובד על פי תלמוד, א' (2017). מתנגדי החינוך המקצועי יצרו הסללה חדשה. **TheMarker**. אוחזר מ־themarker.com.